

7. Мобільність і логістика: важливість навчання мобільності та логістики для забезпечення поставок та підтримки військових операцій.

8. Оцінка та аналіз бойових дій: навчання включає попередній аналіз бойових дій та використання набутих знань для покращення тактики та стратегії.

9. Збільшена роль спеціальних сил та гібридних військових операцій: військова освіта розвиває навички, необхідні для спеціальних сил та ведення гібридних військових конфліктів.

10. Співпраця з альянсами та партнерами: військова освіта може включати підготовку до спільних операцій з альянсами та партнерами [2].

Отже, зміни в системі військової освіти під час повномасштабної війни підсилюють підготовку та адаптують майбутніх військовослужбовців до складних умов бойових дій та сприяють більш ефективній військовій діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Семенов М. В., Єсіпова О. О. Інженерне забезпечення підрозділу НГУ як одна з найголовніших професійних компетенцій майбутнього офіцера. *Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: доба нестійкої інституційності*: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 5 трав. 2023 р. Дніпро, 2023. С. 180–182.

2. Семенов М. В., Турський О. Ю. Обґрунтування необхідності здійснення досліджень щодо формування здатності майбутніх офіцерів здійснювати інженерне забезпечення підрозділу НГУ у процесі професійної підготовки. *Вісник науки та освіти*. 2023. 6(12). С. 600–609.

УДК 378.147:005.591.6

Лебедик Леся Вікторівна,

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава;

Безручко Тетяна Романівна,

студентка групи СР-69 Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ФОРМУВАННІ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ

Важливими й необхідними передумовами успішного виконання ролі соціального педагога у формуванні професійних ціннісних орієнтацій в учнівської молоді у руслі Української Хартії вільної людини є забезпечення його відповідальності за результати означеної діяльності, здатності до адекватного вибору дій вільної людини й самовизначення у різних ситуаціях.

У соціально-педагогічній науці, як показує аналіз останніх публікацій, проблема виховання ціннісних орієнтацій учнівської молоді розроблялася вітчизняними дослідниками (І. Бех, М. Богуславський, Н. Бордовська, Т. Бутківська, М. Васильєва, Л. Ваховський, О. Вишневський, В. Гриньова, О. Джуринський, О. Дубасенюк, І. Зязюн, П. Ігнатенко, Л. Крицька, Л. Лебедик [1–10; 15], В. Лозова, В. Лутай, О. Матяш, Я. Мисюра [10], В. Огнев'юк, О. Скоробагатська, Р. Скульський, Л. Степашко, В. Стрельников [11–15], В. Струманський, О. Сухомлинська та ін.). Дослідженням ціннісних орієнтацій молоді займалися представники філософсько-психологічної гуманістичної концепції, починаючи з А. Маслоу і К. Роджерса. Дослідники особливу увагу надають ціннісній орієнтації учнівської молоді, розгляду теоретичних аспектів означеної проблеми, визначенню цілей, завдань і змісту освіти, умовам актуалізації їхньої суб'єктної позиції.

Маємо на меті, проаналізувавши Українську Хартію вільної людини, виявити й сформулювати рекомендації щодо удосконалення ролі соціального педагога у формуванні професійних ціннісних орієнтацій учнівської молоді.

Згідно з Українською Хартією вільної людини сучасна освіта має виховати вільну молодь, здатну реалізувати свій потенціал у дорослому житті. Важливим є формування школою і соціальним педагогом у руслі Української Хартії вільної молоді людини, яка адаптуватиметься до постійних змін завдяки сформованим у неї професійним ціннісним орієнтаціям. Соціальний педагог має знати, що навчання в школі є оптимальний час для формування в

учнівської молоді професійних ціннісних орієнтацій. Його роль – допомогти учнівській молоді у становленні цих ціннісних орієнтацій.

Аналіз Української Хартії вільної людини дає змогу передбачити, що удосконалення ролі соціального педагога у формуванні професійних ціннісних орієнтацій учнівської молоді залежить від: 1) його знань про цінності Української Хартії вільної людини, ціннісні орієнтації та професійні ціннісні орієнтації; 2) знань педагогіки, психології, філософії, соціології; 3) планування діяльності учнівської молоді у професіях; 4) зв'язку теорії та практики навчання професії; 5) професійної практики; 6) наявності в учнівської молоді можливостей для саморозкриття й самореалізації у професії; 7) підбору технологій навчання; 8) розвитку уміння рефлексувати; 9) читання книжок, перегляду фільмів, написання творів-есе з професійної тематики; 10) тестування нахилів учнівської молоді; 11) проведення психолого-педагогічних тренінгів з метою формування в учнівської молоді професійних ціннісних орієнтацій.

Для формування в учнівської молоді професійних ціннісних орієнтацій необхідно допомогти їй пізнати себе, прийняти себе, знати свої чесноти й недоліки. Кожен із представників учнівської молоді формується як цілісна і гармонійна особистість, яка може долати труднощі на своєму шляху, буде прагнути не отримати лише фінансову винагороду за свою працю, а стати згідно з Українською Хартією вільної людини, людиною й особистістю.

Метою удосконалення ролі соціального педагога у формуванні професійних ціннісних орієнтацій учнівської молоді є сприяння її становленню як суб'єкта власної ціннісно-сислової сфери. Для цього потрібне створення таких соціально-педагогічних умов: 1) усвідомлення учнівською молоддю системи ціннісних орієнтацій, яка є близькою людині згідно з Українською Хартією вільної людини; 2) спрямованість на гуманістичні цінності Української Хартії вільної людини; 3) мотивації особистісного і професійного самовизначення; 4) розвитку активної професійної позиції; 5) збагачення

суб'єктного ціннісного досвіду; б) комплексна теоретична і практична підготовка учнівської молоді.

Удосконалення ролі соціального педагога у формуванні професійних ціннісних орієнтацій учнівської молоді є поетапним, враховуючи ієрархію цінностей професії: 1) перший етап – формування соціальним педагогом пріоритетних життєвих цінностей учня – «рівень загального»; 2) другий етап – формування орієнтацій учнівської молоді на базові професійних цінностей, допомога в усвідомленні сутності означених цінностей – «рівень особливого»; 3) третій етап – становлення в учня індивідуальної системи професійних цінностей та їх ствердження – «рівень одиничного» (за В. Семиченко).

Таким чином, розвиток рефлексивної позиції учня забезпечує суб'єктивізацію сприйняття ним професійних цінностей через аналіз, оцінку молодою особистістю. Основні та профільні навчальні дисципліни закладають фундамент професійних знань, який має забезпечити духовне, професійне, культурне становлення особистості кожного представника учнівської молоді.

Стратегія удосконалення ролі соціального педагога у формуванні професійних ціннісних орієнтацій учнівської молоді на засадах Української Хартії вільної людини є однією з основних, оскільки в структурі особистості учня цінності є основою становлення професійних якостей його особистості, розвитку його гуманістичної культури, професійних, соціальних і особистісних компетенцій. Ефективним засобом удосконалення ролі соціального педагога у формуванні професійних ціннісних орієнтацій учнівської молоді є інформування про нові явища в науці та професійні цінності.

Важливо з'ясувати у наших подальших дослідженнях, які чинники дають змогу представнику учнівської молоді зрозуміти необхідність галузі знань, яка сприяє реалізації його власного «Я», розвинути його здатність до засвоєння цих цінностей на особистісному рівні, усвідомити важливість змісту професійних ціннісних орієнтацій учнівської молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Лебедик Л. В. А. С. Макаренка про виховання лідерства в колективі. *Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 12–14 берез. 2008 р. / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава : Астроя, 2008. 403 с. С. 198–199.
2. Лебедик Л. В. Вимоги до інструментарію підготовки майбутніх соціальних працівників до інклюзивної освіти. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 20–21 трав. 2022 р. / за ред. Боярської-Хоменко А. В., Попової О. В.; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 498 с. С. 211–214. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19208>
3. Лебедик Л. В. Втілення ідей Антона Макаренка у підготовку магістрів соціальної роботи. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Scientific Journal of Khortytsia National Academy. Сер. Педагогіка.* 2022. Вип. 1(6). С. 35–45. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19363>
4. Лебедик Л. В. Дев'ять кроків становлення гармонійно розвиненої особистості. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф., 18–19 берез. 2020 р.; гол. ред. В. М. Пристинський. Слов'янськ, 2020. С. 55–63. URL: <http://www.slavdpu.dn.ua/index.php/nauk/conf>
5. Лебедик Леся. Погляди Григорія Сковороди на виховання. *Григорій Сковорода і Паїсій Величковський: постаті на тлі епохи* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до 290-річчя з дня народження, 29 листоп. 2012 р. / ред. кол. : Т. В. Оніпко, І. М. Петренко, В. В. Сарапін. Полтава : ПУЕТ, 2013. 196 с. С. 105–108.
6. Лебедик Л. В. Розвиток загальних і професійних компетенцій майбутніх фахівців із соціальної роботи на засадах освітнього менеджменту. *Сучасна освіта: методологія, теорія, практика* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю, 31 травня 2022 р. Дніпро : Акцент ПП, 2022. 211 с. С. 72–80.
7. Лебедик Л. В. Розвиток інформаційної культури соціального педагога в умовах воєнного стану. *Інформаційні технології–2022* : зб. тез IX Всеукр. наук.-практ. конф. молодих науковців, 19 трав. 2022 р.; відповід. за вип.: М. М. Астаф'єва, Д. М. Бодненко, О. М. Глушак, Г. А. Кучаковська, О. С. Литвин, В. В. Прошкін, С. М. Шевченко. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 193 с. С. 46–48.
8. Лебедик Леся, Стрельников Віктор. Розвиток особистісно-професійної компетентності майбутніх фахівців із соціальної роботи. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти* : збірник наукових статей / за заг. ред. Г. Л. Єфремової. Суми, 2021. 656 с. С. 572–579.
9. Лебедик Л. В. Філософсько-педагогічні аспекти інтелектуального і духовного розвитку майбутнього фахівця соціальної роботи. *Актуальні проблеми соціального розвитку в суспільстві змін* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 27–29 квіт. 2023 р. / за заг. ред. Кіпенського А. В. Х. : НТУ «ХПІ», 2023. 209 с. С. 19–22.
10. Мисюра Я. В., Лебедик Л. В. Формування інформаційної компетентності соціального педагога з питань соціальної підтримки сім'ї та дитини. *Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., 9 черв. 2022 р. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 326 с. С. 269–272. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19313>
11. Стрельников В. Ю. Виховання духовних цінностей учнівської молоді як основи здоров'я особистості. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості* : збірник статей за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф., 21–22 берез. 2019 р. / гол. ред. В. М. Пристинський. Слов'янськ, 2019. С. 76–84. URL: https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/2019/04_apr/10/10/2019.pdf

12. Стрельніков В. Ю. Розвиток громадянської культури майбутніх соціальних працівників у кооперативному навчанні. *Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 12–13 трав. 2022 р. / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. І. Березан. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 266 с. С. 203–210. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/18904>

13. Стрельніков В. Ю. Розвиток екологічної компетентності фахівців соціальної роботи у закладах неперервної освіти. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Scientific Journal of Khortytsia National Academy. Сер. Педагогіка*. 2022. Вип. 1(6). С. 52–61. URL: https://doi.org/10.51706/2707-3076_35

14. Стрельніков В. Ю. Технології «діадної взаємодії» та ситуаційного навчання студентів. *Педагогічні науки*. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. Вип. 71. С. 34–38. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/10120>

15. Lesya Lebedyk, Viktor Strelnikov. Educational space of continuous education of teachers: a facilitating approach. *Educational space: post-non-classical perspectives* / Eds. Dimitrina Kamenova, Svitlana Arkhyrova. Varna: Varna university of management, 2023. 261 p. P. 128–157. DOI: <https://doi.org/10.54055/mbmj2917>

УДК 37.02

Лебедик Леся Вікторівна,

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава;

Вауліна Діана Віталіївна,

студентка групи СР-69, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В РУСЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ХАРТІЇ ВІЛЬНОЇ ЛЮДИНИ

У руслі Української Хартії вільної людини роль соціального педагога у формуванні толерантності в учнівській молоді є надзвичайно важливою, особливо в умовах воєнного стану. Толерантність як готовність і здатність учнівської молоді жити й діяти у різноманітному світі, є стратегічною метою освіти. Формування толерантності молоді забезпечить переважання толерантності у ставленні, стосунках, процес наближення українства до культур і традицій інших народів та усвідомлене сприйняття їх учнівством.